

De kring anders organiseren

Zit stil, laat elkaar gerust, luister naar elkaar ... Het onthaalmoment in de kring verloopt weer moeilijk vandaag. We verwachten van onze kleuters dat ze dagelijks toch minstens een twintigtal minuten, vaak nog wat langer, echt deelnemen aan de kring. Tijdens dat moment hebben we heel wat verwachtingen waaraan alle kleuters moeten voldoen. En hoewel de betrokkenheid van de deelnemers vaak niet heel hoog is – omdat het te lang duurt of omdat ze bijvoorbeeld door hun anderstaligheid het gebeuren niet kunnen volgen – blijven we hardnekkig vasthouden aan dat dagelijks ritueel. Maar, het kan ook anders. Ik neem jullie graag mee naar mijn eigen klaspraktijk bij 5-jarigen.

Goeiemorgen

8.45 u. We komen met z'n allen de klas binnen. Het keuvelmoment van een tiental minuten waarbij kleuters hun jas weghangen, hun fruit en/of koek, drankje en brooddoos uitladen en een plekje geven, de vis voederen, plannen maken in de bouwhoek ... Maar ook hun kalendertaakje uitvoeren. De kleuters weten immers wie dagelijks verantwoordelijk is voor het aanduiden van de dag, zowel op de maand- als de jaarkalender, en om de weerkalender aan te vullen. Als juf observeer ik of dat vlot verloopt en bij wie ik een handje moet helpen. Ik benut het moment soms ook om bepaalde kleuters extra talig uit te dagen. Sommige kleuters vinden het immers niet fijn om in grote groep aan het woord te komen, maar durven het wel aan om het weerbericht of enkele antwoorden rond de dagen van de week aan mij te vertellen.

Enkele kleuters nemen ook onmiddellijk de kans om rond mij te komen staan. Ze hebben de behoefte om hun verhaal te vertellen, een knuffeltje te geven en te ontvangen, een tekening af te geven, gewoon in de buurt te zijn ...

Na dat keuvelmoment, dat soms wel uitloopt, grijp ik mijn gitaar, zet ik me in de kring en begin ik te zingen:

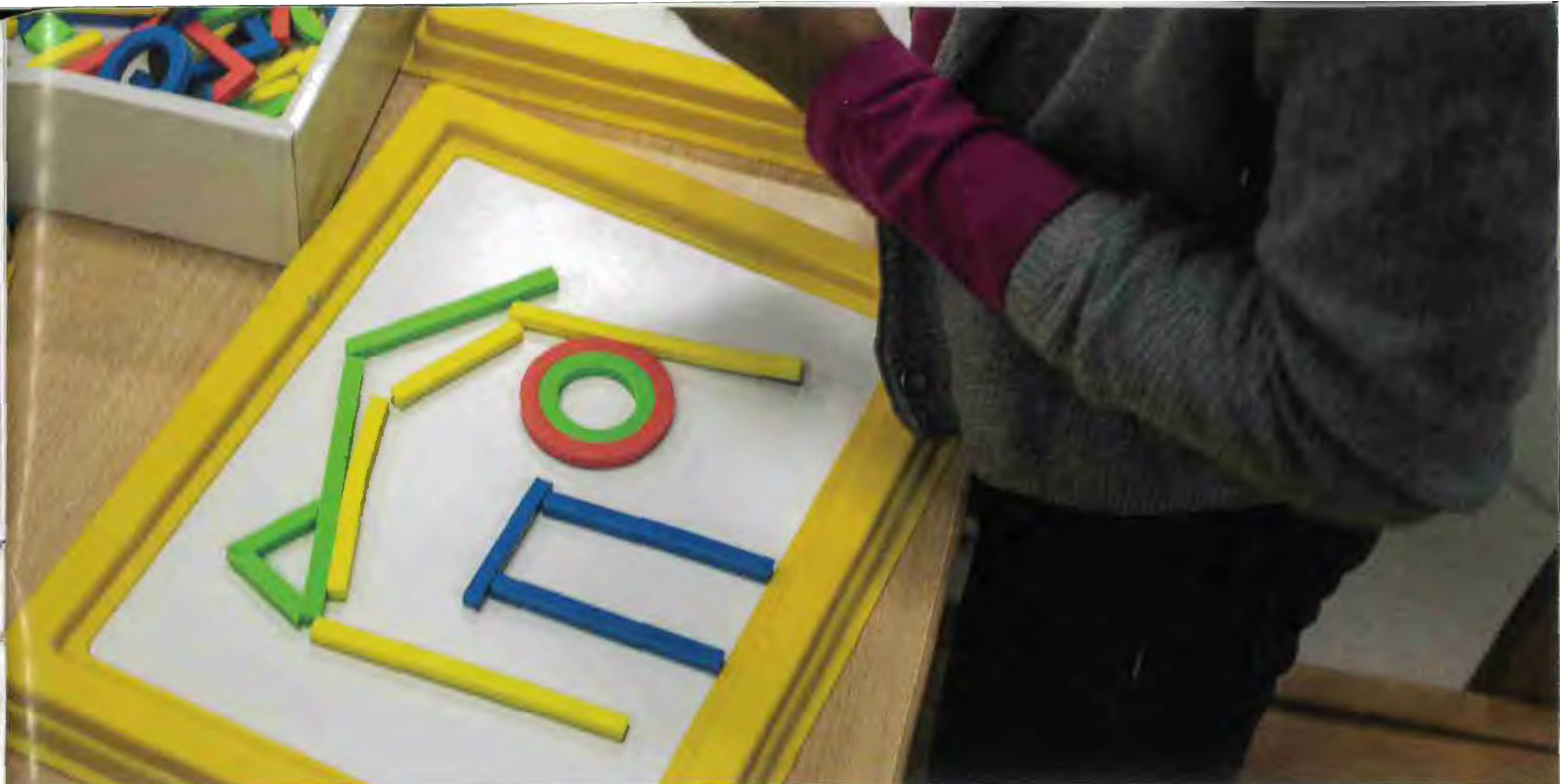
'één, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen, tien, wie niet in de kring zit, is gezien; haast je, haast je, wij staan te wachten, loop loop loop loop loop, veel te laat, veel te laat; haast je, haast je, wij staan te wachten, loop loop loop loop loop, juist op tijd, juist op tijd, juist op tijd!'

We zingen ook een ochtendlied, we wensen elkaar een goedemorgen en luisteren naar de weerman of weervrouw en de dagverantwoordelijke laat ons weten welke dag het is. Ik vraag even naar de plannen van de kleuters, stel ook kort even mijn eigen plannen voor en laat het hoekenwerk beginnen.

Gezellig babbelen

Na een weekend en zeker na een vakantieperiode, maar soms ook op vraag van de kleuters, organiseer ik een 'babbelmomentje'. Na de gezamenlijke opstart, die maximaal tien tot vijftien minuten duurt, kunnen kleuters kiezen voor hoekenwerk of gewoon ook gezellig deelnemen aan dat babbelmoment. Ik neem de tijd die kleuters nodig hebben om hun verhaal te vertellen, naar elkaar te luisteren, vragen te stellen, iets te tonen ... Kleuters die

de kring verlaten om reeds aan de slag te gaan, zie ik af en toe vanaf een afstand meegenieten van de mop die een kleuter vertelt, of ze komen nieuwsgierig dichterbij om naar het grote nieuws van een vriendje te luisteren.

Ik zie een kringmoment als een moment van 'verbondenheid', van samenhorigheid, van elkaar welkom heten, de dag samen starten. Kleuters krijgen vervolgens de kans om op eigen initiatief deel te nemen aan een uitgebreider kringmoment of om aan de slag te gaan. Ze weten dat ze zelfstandig aan het werk moeten gaan en dat ik gedurende dat moment voor hen niet beschikbaar ben.

Het moet soms wel eens

Er zijn ook momenten waarop ik van alle kleuters verwacht dat ze wat langer deelnemen aan het kringmoment. Zo verwacht ik wel dat iedereen mee naar het verhaal luistert. Ik kondig op voorhand aan hoe lang ik zal vertellen en geef mijn kleuters de kans om te kiezen op welke wijze ze willen luisteren: zittend op de bank in de kring, op een kussentje op de grond of aan de tafel naast de kring waar je ook kunt tekenen of kleuren. Ook wie nood heeft om tijdens het verhaal in een bol plasticine te knijpen, laat ik die keuze maken.

Ik hecht heel veel belang aan het aangeven van 'de tijd'. Voor ik aan een klassikale activiteit begin, maak ik duidelijk hoelang het moment zal duren.

Aan de hand van een zandloper – dat kan ook een timer zijn – is het voor mijn kleuters heel duidelijk hoe lang ik verwacht dat ze deelnemen. Uiteraard doe ik mijn best om tijdens dat moment te streven naar een hoge betrokkenheid.

Ik ben de hele dag beschikbaar

Mijn kleuters weten dat ze met hun verhalen de hele dag bij me terecht kunnen. Ze voelen dus zeker niet allemaal de noodzaak om dat klassikaal in de kring of meteen bij het binnenkomen te doen. Tijdens het meespelen is het net heerlijk om gezellig een praatje te slaan over koetjes en kalfjes. Niet alleen de kleuters, maar ook ik geniet van die momenten waarop er tijdens het boetseren plots een filosofisch gesprek ontstaat over 'verloren lopen'. Er is niets zo zalig als aan de boetseertafel te gaan zitten en gewoon met enkele kinderen samen wat te boetseren met klei. Ik toon interesse in wat zij aan het maken zijn, ga zelf ook aan de slag met eigen creaties en geniet van de verhalen die spontaan worden verteld. Meestal grijp ik tijdens die momenten ook de kans mijn tafelgenoten te inspireren met mijn creaties. Ze proberen de muis, de slak, het huisje met meubels, het popje, de vlecht ... na te maken en er ook hun eigen versie van te boetseren.

Het gebeurt ook wel eens dat de dag start 'zonder kringmoment'. Er zijn zo van die weken waarin de planning vol zit met extra activiteiten zoals zwemmen, een toneelvoorstelling, een uitstap of schoolreis ... en dat bovenop alle andere vaste momenten

~ EERST FRUITJE EN DAN KOEKJE ETEN ~

zoals turnen, schrijfdans, ICT-les ... De kleuters hebben daardoor in de loop van de week maar weinig spel in de hoeken gehad. Om hen dan wat extra tijd te gunnen, wordt het hoekenwerk al opgestart zodra ze 's ochtends de klas binnenkomen. Geen enkele kleuter die tegenpruttelt of toch een kringmoment eist. Als juf neem ik tijdens die momenten nog meer tijd om mee te spelen, om de relatie met elk kind te versterken en in te spelen op hun noden.

De puzzel-babbelhoek

Niet al mijn kleuters vertellen graag in grote groep, soms zelfs niet in kleine groep. Ze komen pas tot spreken tijdens een een-op-eenmoment. Ook wanneer hij om de een of andere reden heel boos of verdrietig is, komt een kleuter vaak moeilijk tot vertellen. Je kunt met zo'n kleuter naar de boekenhoek of naar een rustige hoek trekken of naar de puzzel-babbelhoek. In de klas heb ik op een rustige plek, een beetje uit het zicht, een ronde tafel gezet. Op deze tafel zijn we gestart met een ronde puzzel van vijfhonderd stukjes, met in het midden een rode roos die naar buiten toe paars wordt en aan de rand zwart eindigt. Een puzzel waar wie zin heeft rustig op zoek kan gaan naar een passend stukje. Maar ook een plekje waar we vaak gezellig een praatje maken of waar ik tijdens de zoektocht een gesprekje probeer uit te lokken. Het puzzelen is een afleiding, waardoor het gesprek spontaner verloopt. We hoeven elkaar niet in de ogen te kijken, er is geen enkele verplichting en soms wordt

er ook helemaal niets gezegd. We begrijpen elkaar zonder woorden. Een knipoog, een aanraking ... 'eureka, we hebben een puzzelstukje gevonden'.

Durf de routine anders te organiseren

Ook ik heb tijdens mijn opleiding tot kleuteronderwijzer – ondertussen al meer dan vijftientig jaar geleden – geleerd om een onthaalmoment te organiseren. De eerste jaren volgde ik trouw stap voor stap alle rituelen van dat moment. Heel wat kleuters genoten ook dagelijks van de routine. Maar ook niet allemaal. Meer en meer begon ik me vragen te stellen bij reacties zoals: 'Wanneer mogen we gaan spelen?'. Bovendien voelde ik me niet prettig bij mijn eigen reacties: 'Zit stil, luister naar elkaar, nog eventjes geduld vriendjes, we zijn bijna klaar, ik vind het niet fijn dat jullie niet naar elkaar luisteren, en blablabla ...' Vanuit die ervaringen ben ik op zoek gegaan naar een kringmoment waarbij de betrokkenheid van alle partijen zo groot mogelijk is.

De routine van een kring blijft, maar de aanpak is veranderd. Het resultaat is een fijn moment van samenhang, verbondenheid, van samen zingen en lachen, van meer diepgaande gesprekken en hogere betrokkenheid. Alle jaren opnieuw, en vaak ook tijdens hetzelfde schooljaar, wordt de aanpak afgetoetst aan de kleuters. Want elke groep vergt een andere aanpak!

Els Menu – redactieraad Kleuters&ik